

Zadeva C-472/23

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

25. julij 2023

Predložitveno sodišče:

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Poljska)

Datum predložitvene odločbe:

21. junij 2023

Tožeča stranka:

L. sp. z o.o.

Tožena stranka:

A.B.S.A.

Predmet postopka v glavni stvari

Potrošniška kreditna pogodba – Obresti, ki jih banka zaračuna ne le od izplačane glavnice, temveč tudi od stroškov kredita – Položaj, v katerem bi bila efektivna obrestna mera nižja od navedene v pogodbi, če bi se obresti zaračunavale samo od izplačane glavnice – Kršitev obveznosti informiranja – Zahtevk kreditojemalčevega pravnega naslednika za obresti in stroške v zvezi s sklenitvijo pogodbe o potrošniškem kreditu – Sorazmernost sankcije, in sicer, da se v primeru kršitve obveznosti informiranja, ne glede na vrsto kršitve, šteje, da je kredit brezobresten in brezplačen

Predmet in pravna podlaga predložitvene odločbe

Člen 10(2)(g) Direktive 2008/48/ES – Nepošten pogoj v pogodbi o potrošniškem kreditu – Kršitev obveznosti informiranja v primeru, v katerem je efektivna obrestna mera kredita, ki jo je navedel kreditodajalec, višja od tiste v primeru, da bi se štelo, da pogodbeni pogoj ne zavezuje – Člen 10(2)(k) Direktive 2008/48/ES – Neobstoj možnosti za potrošnika, da bi preveril, ali je podan položaj, zaradi

katerega se povečajo nadomestila v zvezi z izvajanjem pogodbe – Združljivost edine sankcije, ki jo nacionalno pravo določa za primer, da kreditodajalec krši obveznosti informiranja, in sicer, da se šteje, da je kredit brezobresten in brezplačen, s členom 23 Direktive 2008/48/ES

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je treba člen 10(2)(g) Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS v povezavi z uvodnimi izjavami 6, 8 in 31 te direktive razlagati tako, da v primeru, v katerem je glede na ugotovitev, da so nekatera določila pogodbe o potrošniškem kreditu nepoštena, efektivna obrestna mera, ki jo je pri sklenitvi pogodbe navedel kreditodajalec, višja, kot če se šteje, da nepošteni pogodbeni pogoj ne zavezuje, kreditodajalec ni izpolnil svoje obveznosti iz te določbe?
2. Ali je treba člen 10(2)(k) Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS v povezavi z uvodnimi izjavami 6, 8 in 31 te direktive razlagati tako, da je dovolj, da se potrošnika obvesti o tem, kako pogosto, v kakšnih primerih in za kakšen maksimalen odstotek se lahko povečajo nadomestila v zvezi z izvajanjem pogodbe, čeprav potrošnik ne more preveriti obstoja takšnega položaja in se lahko nadomestilo posledično podvoji?
3. Ali je treba člen 23 Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS v povezavi z uvodnimi izjavami 6, 8, 9 in 47 te direktive razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki za kršitev obveznosti informiranja, ki je naložena kreditodajalcu, določa le eno sankcijo ne glede na stopnjo kršitve obveznosti informiranja in njenega vpliva na morebitno odločitev potrošnika glede sklenitve kreditne pogodbe, pri čemer ta sankcija učinkuje tako, da je kredit brezobresten in brezplačen?

Navedene določbe prava Unije

Direktiva 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS: uvodne izjave 6, 8, 9, 19, 31 in 47; člen 10(2)(g), člen 10(2)(k) in člen 23;

Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah: člen 6(1);

Sodba Sodišča z dne 9. novembra 2016, C-42/15, Home Credit Slovakia (ECLI:EU:C:2016:842).

Navedene določbe nacionalnega prava

Člen 385¹(1) in (2) kodeks cywilny (civilni zakonik) določa:

„1. Pogoji potrošniške pogodbe, ki niso bili posamično dogovorjeni, za potrošnika niso zavezujoči, če se z njimi določajo njegove pravice in obveznosti na način, ki je v nasprotju z dobrimi običaji in s katerim se grobo posega v njegove interese (nedopustna pogodbeno določila). To ne velja za pogoje, ki se nanašajo na glavne obveznosti pogodbenih strank, zlasti tiste, ki se nanašajo na ceno ali plačilo, če je njihovo besedilo nedvoumno.

2. Če pogodbeni pogoj v skladu z odstavkom 1 potrošnika ne zavezuje, pogodba pogodbeni stranki zavezuje v preostalem delu.“

Člen 30(1), točki 7 in 10, ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (zakon z dne 12. maja 2011 o potrošniških kreditih; v nadaljevanju: zakon o potrošniških kreditih) določa:

„7. V pogodbi o potrošniškem kreditu sta brez poseganja v člene od 31 do 33 navedena efektivna obrestna mera in skupni znesek, ki ga mora odplačati potrošnik, določen ob sklenitvi pogodbe o potrošniškem kreditu, skupaj z vsemi predpostavkami, uporabljenimi pri njenem izračunu.

[...]

10. V potrošniški kreditni pogodbi je treba brez poseganja v člene od 31 do 33 navesti podatke o drugih stroških, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s potrošniško kreditno pogodbo, zlasti o nadomestilih, vključno z nadomestili za vzdrževanje enega ali več računov za vodenje plačilnih transakcij in črpanj, skupaj z nadomestili za uporabo plačilnih sredstev tako za plačilne transakcije kot za črpanja, provizijah, maržah ter stroških pomožnih storitev, zlasti zavarovanj, če jih kreditodajalec pozna, in pogoje, pod katerimi se lahko ti stroški spremenijo.“

Člen 45(1) zakona o potrošniških kreditih določa:

„Če kreditodajalec krši člen 29(1), člen 30(1), točke od 1 do 8, 10, 11, od 14 do 17, člene od 31 do 33, člen 33a in člene od 36a do 36c, potrošnik, po tem ko kreditodajalcu predloži pisno izjavo, odplačuje kredit brez obresti in drugih stroškov kredita, ki pripadajo kreditodajalcu, v roku in na način, dogovorjen v pogodbi.“

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 D. K. je s toženo stranko sklenil kreditno pogodbo za znesek kredita v višini 40.000 PLN. Celotni znesek za odplačilo je na dan sklenitve pogodbe znašal 64.878,45 PLN in je vključeval celotni znesek kredita in celotne stroške kredita. Celotni stroški kredita so bili sestavljeni iz obresti v višini 19.985 PLN in

provizije v višini 4893,38 PLN. Efektivna obrestna mera je bila določena v višini 11,18 %.

- 2 V pogodbi je določeno, da banka zaračunava nadomestila in provizije v skladu z določili pogodbe in tarife nadomestil in provizij, za dejavnosti, povezane z vodenjem kredita in spremembami določil pogodbe. Do sprememb provizij in nadomestil lahko pride, če se izpolni vsaj eden od pogojev, kot so na primer: sprememba minimalne plače in ravni indeksov, ki jih objavlja nacionalni statistični urad: inflacije, povprečne mesečne plače v podjetniškem sektorju, sprememba cen energentov, telekomunikacijskih povezav, poštnih storitev, medbančnih poravnav in obrestnih mer, ki jih določa Narodna banka Poljske, sprememba cen storitev in operacij, ki jih banka uporablja pri opravljanju posameznih bančnih in nebančnih dejavnosti, sprememba obsega ali oblike storitev, ki jih opravlja banka (vključno s spremembami ali dodajanjem novih funkcionalnosti pri storitvah v zvezi z določenim produktom), v obsegu, kolikor te spremembe vplivajo na stroške, ki jih ima banka, oziroma vplivajo na stroške, ki jih ima banka v zvezi z izvajanjem pogodbe, sprememba davčnih predpisov in/ali računovodskih načel, ki jih uporablja banka, kolikor te spremembe vplivajo na stroške, ki jih ima banka v zvezi z izvajanjem pogodbe, sprememba ali izdaja novih sodnih odločb, odločb upravnih organov, priporočil pooblaščenih organov, kolikor te spremembe vplivajo na stroške, ki jih ima banka v zvezi z izvajanjem pogodbe.
- 3 Nadomestila so bila določena v „Tarifi nadomestil in provizij družbe A.B.S.A. za posamezne stranke“. V tej preglednici so bila navedena nadomestila, kot so nadomestilo za izdajo mnenja banke, potrdila, zgodovine kreditnega računa, pošiljanje dopisov potrošniku, vključno z opomini in pozivi in dopisov, poslanih s povratnico. V tarifi so bila navedena tudi enkratna nadomestila, povezana z odplačilom kredita, ki so bila enkratna in se niso zaračunavala (bila so določena v višini „0“), ter nadomestila za sklenitev aneksa in nadomestila za to, da naročena gotovina v PLN ni bila prevzeta.
- 4 Določen je tudi mehanizem za zviševanje nadomestil, v skladu s katerim se lahko višina nadomestil in provizij spremeni največ štirikrat letno, pri čemer se nadomestila in provizije ne smejo znižati ali zvišati za več kot 200 % zneska dotedanjšega nadomestila ali provizije (ta omejitev pa ne velja za nadomestila, ki prej niso obstajala ali so bila v višini „0“), sprememba višine določenega nadomestila ali provizije se izvede najkasneje 6 mesecev po nastanku predpostavke za uvedbo takšne spremembe, pri določitvi stopenj nadomestil ali provizij za dejavnosti, za katere banka doslej ni zaračunavala nadomestil/provizij, in pri določitvi višine nadomestil/provizij za nove produkte ali storitve se upošteva stopnja delovne intenzivnosti povezanih dejavnosti in višina stroškov, ki jih ima banka.
- 5 Iz dokazov je razvidno, da je banka med izvajanjem kreditne pogodbe zaračunavala obresti, izračunane ne le od zneska, ki je bil izplačan neposredno potrošniku, temveč tudi od celotnih stroškov kredita. Če bi se obresti zaračunavale

samo od celotnega zneska kredita, bi bila efektivna obrestna mera nižja od tiste, ki je navedena v kreditni pogodbi.

- 6 Družba L. sp. z o.o. je od D. K. pridobila vse terjatve, ki bi jih slednji lahko imel do kreditodajalca, vključno s terjatvami, ki izhajajo iz uporabe sankcije brezplačnega kredita v skladu s členom 45 zakona o potrošniških kreditih.
- 7 Družba L. sp. z o.o. od tožene stranke zahteva plačilo zneska 12.905,80 PLN z zakonskimi obrestmi od 29. aprila 2021 do dneva plačila iz naslova stroškov in obresti v zvezi s pogodbo o potrošniškem kreditu v povezavi s sankcijo iz člena 45 zakona o potrošniških kreditih.

Bistvene trditve strank v postopku pred nacionalnim sodiščem

- 8 Po mnenju tožeče stranke so bile pri sklenitvi pogodbe kršene določbe zakona glede obveznosti informiranja [člen 30(1), točka 7, zakona o potrošniških kreditih, s katerim se prenaša člen 10(2)(g) Direktive 2008/48/ES] in glede skupnega zneska za odplačilo, ker je kreditodajalec obresti zaračunal ne le od zneska, ki je bil na voljo kreditujemalcu, temveč tudi od stroškov kredita. Tožena stranka ni natančno navedla pogojev, pod katerimi bi se lahko povečala nadomestila, povezana s kreditno pogodbo [kršitev člena 30(1), točka 10, zakona o potrošniških kreditih, s katerim se prenaša člen 10(2)(k) Direktive 2008/48/ES].

Kratka obrazložitev predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 9 Predložitveno sodišče dvomi, ali kršitev člena 10(2)(g) Direktive 2008/48/ES, ki se nanaša na to, da je v pogodbi navedena precenjena efektivna obrestna mera in kršitev obveznosti informiranja iz člena 10(2)(k) te direktive utemeljujeta uporabo sankcije, uvedene s členom 23 te direktive, in sicer, da se kredit šteje za brezplačen (brez obresti in brez stroškov) na podlagi člena 45 zakona o potrošniških kreditih.
- 10 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali zgolj naštevanje okoliščin, ki utemeljujejo dvig nadomestil, in navedba mehanizmov, s katerimi se ta nadomestila zvišujejo, zadošča za ugotovitev, da je bila obveznost informiranja izpolnjena. Če ni tako, pa se sprašuje, ali je mogoče ugotoviti, da je nezadostni obseg informacij pomanjkanje informacij, ki utemeljuje uporabo sankcije iz člena 45 zakona o potrošniških kreditih.
- 11 Dvomi sodišča se nanašajo tudi na sorazmernost sankcije, ki se lahko naloži ne glede na vrsto kršitve obveznosti informiranja in vpliv kršitve na potrošnikovo odločitev za sklenitev pogodbe.
- 12 Predložitveno sodišče se strinja z dvomi in preudarki predložitvenega sodišča, navedenimi v zadevi C-678/22, postopek v zvezi s katero teče pred Sodiščem, v zvezi z nepoštenostjo pogodbenega pogoja, ki kreditodajalcu omogoča, da obresti

zaračuna ne le od zneska izplačanega kredita, temveč tudi od stroškov kredita. Če bi bilo treba tak pogoj šteti za nepošten in zato ničn, bi bilo treba ugotoviti, da je učinkovna obrestna mera nižja od tiste, ki je bila prvotno navedena v pogodbi.

- 13 Vendar predložitveno sodišče meni, da čeprav je v takem primeru prišlo do tega, da so bile v pogodbi o potrošniškem kreditu nepravilne informacije glede učinkovite obrestne mere in posledično celotnega zneska, ki ga mora odplačati potrošnik, to dejstvo ni moglo dejansko vplivati na potrošnikovo odločitev. Medtem ko bi ponudba, v okviru katere bi glede na dejansko situacijo prišlo do podcenitve učinkovite obrestne mere, določene v pogodbi, potrošniku odvzela to možnost in bi povzročila, da bi ta sklenil pogodbe v prepričanju, da so njeni pogoji ugodnejši kot dejansko, do take situacije ne pride, kadar kreditodajalec preceni njeno višino, saj je njegova ponudba za potrošnika manj privlačna in ga ne more spodbuditi k sklenitvi pogodbe.
- 14 Zato predložitveno sodišče dvomi, ali je mogoče napačno navedene informacije o učinkoviti obrestni meri, saj zaradi njih ponudba kreditodajalca ni bolj privlačna, razumeti kot enakovredne pomanjkanju informacij ali kršitvi obveznosti posredovanja informacij, ki utemeljuje uporabo sankcije. Po eni strani je namreč potrošnik obveščen, da je njegova obveznost višja, kot je dejansko, po drugi strani pa to ne more negativno vplivati na potrošnikovo izbiro ponudbe. Hkrati je potrošnik upravičen do pravnih instrumentov na podlagi Direktive o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah, da pridobi varstvo v zvezi z nepravilno zaračunanimi obrestmi.
- 15 Glede na to, da cilj Direktive o potrošniških kreditih ni le varstvo potrošnikov, temveč tudi skupnega trga in zagotovitev primerljivih pogojev za opravljanje dejavnosti na tem trgu vsem kreditodajalcem, kot izhaja iz uvodnih izjav 6, 8 in 9 Direktive 2008/48/ES, predložitveno sodišče meni, da je treba člen 10(2)(g) razumeti tako, da se kršitev obveznosti informiranja, ki se nanaša na preценitev učinkovite obrestne mere in posledično preценitev višine celotnega zneska za odplačilo, ne more obravnavati kot utemeljitev za uporabo sankcije iz člena 45(1) zakona o potrošniških kreditih, s katerim se izvaja člen 23 navedene direktive.
- 16 V obravnavani zadevi predložitveno sodišče dvomi, ali to, da so v pogodbi o potrošniškem kreditu kot razlog, ki upravičuje spremembo višine nadomestil, navedeni takšni elementi, ki jih potrošnik ne more preveriti, izpolnjuje pogoj iz člena 30(1), točka 10, zakona o potrošniških kreditih, ki pomeni prenos člena 10(2)(k) Direktive 2008/48/ES. Potrošnik ob sklenitvi in poznejšem izvajanju pogodbe ni seznanjen s cenami storitev, ki jih uporablja banka, pogodba pa kreditodajalcu ne nalaga obveznosti, da navede, kateri stroški so se povečali in kako so ti stroški povezani s povečanjem nadomestila. Še širše je sklicevanje na sodne odločbe, ki lahko vplivajo na stroške, povezane z izvajanjem pogodbe, saj ni mogoče izključiti, da bo imel kreditodajalec zaradi razglasitve nekaterih pogodbenih določil za nepošteno višje stroške, povezane z izvajanjem pogodbe, vendar to ne sme biti podlaga za prenos teh stroškov na potrošnika.

- 17 Predložitveno sodišče dvomi, ali glede na člen 10(2)(k) Direktive navedba razlogov, ki omogočajo zvišanje nadomestil, in omejitve za enkratno zvišanje nadomestil zadošča, da se šteje, da je bil potrošnik obveščen o pravilih glede zvišanja stroškov v zvezi s sklenjeno kreditno pogodbo. To, da kreditodajalec navede razloge, ki utemeljujejo povišanje nadomestil in katerih obstoja ni mogoče preveriti, ne da bi bilo v pogodbi navedena obveznost sklicevanja na te razloge in brez možnosti nadzora vpliva zadevnega razloga na višino nadomestil, ne pomeni, da je obveznost iz navedene določbe izpolnjena. Po mnenju predložitvenega sodišča se ne zdi dovolj, da se potrošniku v ločenem dokumentu navede, da se lahko nadomestila spremenijo le štirikrat v letu, in zgornja meja ene spremembe. Čeprav je kreditodajalec dobesedno navedel pogoje, pod katerimi lahko pride do zvišanja nadomestil, potrošnik ne ve in mu ni zagotovljeno, da bo obveščen, da je razlog nastopil in da je ta razlog povzročil zvišanje stroškov, ki utemeljujejo spremembo nadomestil.
- 18 Predložitveno sodišče dvomi, ali se lahko v skladu s pravili EU šteje za zadostno, da nacionalna zakonodaja določa le eno sankcijo ne glede na to, kakšna vrsta kršitve je bila storjena v zvezi z informacijami iz kreditne pogodbe. Po mnenju predložitvenega sodišča se zdi verjetno, da vprašanja zadevnih nadomestil, saj se nanašajo na stranska vprašanja, tehnično vodenje posojila in zlasti mehanizem za njihovo zvišanje ali ukinitve, za potrošnika pri sklepanju pogodbe niso bistvenega pomena.
- 19 Glede na navedeno predložitveno sodišče dvomi, ali člen 23 zadevne direktive, zlasti glede na obveznost sorazmernosti naložene sankcije, nasprotuje taki nacionalni ureditvi, s katero se prenaša ta določba direktive, ki za kršitev kreditodajalčeve obveznosti informiranja pri sklenitvi pogodbe določa le eno sankcijo, ne glede na vrsto in stopnjo kršitve obveznosti, naložene z določbami, s katerimi je direktiva prenesena v nacionalni pravni red. Če se ugotovi, da je sankcija nesorazmerna, sprašuje, ali se mora nacionalno sodišče omejiti na zavrnitev njene uporabe ali pa jo lahko uporabi delno.